

Yhteenveto Kulttuurivientiosaamisen kehittäminen Suomessa -tilaisuudesta

Opetusministeriö järjesti 28.11.2007 Helsingissä tilaisuuden kulttuurivientiosaamisen nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Tilaisuus suunnattiin kulttuurivientiosaamisen ammattilaisille ja alan kehittämistä kiinnostuneille. Tilaisuuden puheenjohtajina toimivat johtaja Paula Tuomikoski (aamupäivä) ja kulttuuriasiainneuvos Kirsi Kaunisharju (iltapäivä) opetusministeriön kulttuurivientiyksiköstä.

Tilaisuuden avasi kulttuuriviennin valmisteluryhmän puheenjohtaja, teatterijohtaja Johan Storgård. Storgård kertoi valmisteluryhmän työstä ja kulttuuriviennin kuusikohtaisen kehittämisohjelman toimenpanoon tähtäävistä toimista. Koulutuksen osalta valmisteluryhmän tavoitteena on selvittää mitä koulutusta alalla tarjotaan, minkälaista koulutusta tarvitaan sekä missä, millä aikataululla ja millä resursseilla koulutusta tulisi järjestää.

Kulttuuriasiainneuvos Kirsi Kaunisharju esitteli opetusministeriön kulttuurivientiyksikön toimeksiantamaa ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiön Cuporen vuonna 2007 toteuttamaa selvitystä kulttuuriviennin koulutuksen nykytilasta Suomessa. Selvityksen mukaan Suomessa ei ole saatavissa systemaattista koulutusta kulttuuriviennin kysymyksiin. Koulutus painottuu maisteriohjelmiin, erikoistumisopintoihin ja ammatillisen täydennyskoulutuksen kursseihin. Liiketoimintaosaamiseen liittyvä koulutus jää oppilaitoksissa kulttuuriviennin näkökulmasta vaikuttavuudeltaan heikoksi.

Aamupäivän aikana koulutusorganisaatioiden edustajat kertoivat kokemuksia ja näkemyksiä kulttuurivientikoulutuksesta. Fintran valmennuspäällikkö Marja-Liisa Sarkki esitteli Fintran *Exporting culture - Kulttuuriviennin ammattilainen* -koulutusta, joka on toistaiseksi ainoa yleinen kulttuuriviennin koulutus Suomessa. Koulutuksella pyritään kehittämään erityisesti osallistujien kansainvälisen markkinoinnin valmiuksia. Stadian koulutuspäällikkö Päivi Tenhunen-Marttala esitteli Stadian kulttuurituotannon koulutusohjelmaa sekä musiikkiviennin erikoistumisopintoja. Tenhunen-Marttala esitti yrittäjäresidenssitoiminnan kehittämistä esimerkiksi kulttuuri-instituuttien yhteyteen keinona lisätä kulttuurialan yrittäjien kohdemarkkinatuntemusta ja kontakteja kansainvälisesti. IADE:n johtaja Teppo Turkki puhui kulttuurin ja luovien alojen taloudellisesta merkityksestä sekä IADE:ssa järjestettävästä koulutuksesta. Kulttuuriviennin tueksi tarvitaan mm. kansainvälistä toimintaympäristöä koskevaa ennakoitietoa. Turkki muistuttikin, että alan tutkimuksen tulee olla keskeinen osa kulttuuriviennin koulutusta ja sen kehittämistä.

Iltapäivällä yritykset kertoivat kulttuurivientiosaamista koskevista tarpeistaan. Toimitusjohtaja Juha Kyyrö Fullsteam Recordsista korosti viennin edellytyksenä kutsumusta ja vahvaa tuntemusta omasta alasta, erikoisosaamista. Tätä tulee edellyttää myös kulttuuriviennin opettajilta. Keskeistä Kyyrön mukana on myös taloudellisten realiteettien tunteminen. Koulutuksen tulisi olla joustavaa ja mahdollista työn ohessa. Teoreettisten projektien sijaan tulee painottaa käytännön osaamista. Neogamesin johtaja Koopee Hiltusen mukaan sisänoton koulutuksiin tulee olla riittävän selektiivinen, jotta opiskelijoiksi valikoituvat parhaat osaajat. Harrastuksen kautta hankitulla alan tuntemuksella on keskeinen merkitys esimerkiksi pelialalla, yhdessä koulutuksen ja relevantin työkokemuksen kanssa. Kulttuuriviennin kannalta keskeisinä osaamisalueina Hiltunen korosti itseohjautuvuutta, bisneskulttuurien tuntemusta, alaspesifiä kielitaitoa ja riittävää motivaatiotasoa. Sekä Kyyrö että Hiltunen korostivat lisäksi erityisesti Excelin käyttötaitoja käytännön työssä.

Myös galleristi Kari Kenetti korosti toimijoiden omaa harrastuneisuutta ja kiinnostusta kulttuuriviennin ytimessä. Henkilökohtaiset kontaktit ovat galleristeille keskeisiä viennin väyliä.

Tero Saarinen Companyn toiminnanjohtaja Iris Aution mukaan menestyminen management - tehtävissä edellyttää mieluiten korkeakoulututkintoa ja täydentäviä opintoja, työkokemusta, ulkomaankokemusta sekä yrittäjäasennetta. Aution mukaan arts management -koulutuksessa tulisi panostaa ulkomailla opiskeluun erityisesti maisteri- ja täydennyskoulutustasolla. Kotimaisissa korkeakouluissa tulisi panostaa opiskelijoiden osaamisen monialaisuuden kehittämiseen. Autio esitti myös tuetun työssäoppimisohjelman luomista kulttuuriteollisuuden koti- ja ulkomaisiin huippuorganisaatioihin. Keskeistä kulttuuriviennin kehittämisen kannalta on myös parhaiden käytäntöjen levittäminen sekä imagokampanja (ml. kulttuurialan palkkatason parantaminen) nuorten lahjakkuuksien houkuttelemiseksi alalle.

Iltapäivällä osallistujat jakaantuivat yhteensä neljään työryhmään, joissa pohdittiin kulttuurivientikoulutuksen tulevaisuuden suuntaamista. Alla työryhmissä ja tilaisuuden yleisökeskusteluissa esiin nostettuja haasteita, tarpeita ja toimenpiteitä kulttuurivientiosaamisen kehittämisen näkökulmasta.

Haasteita kehittämistyössä mm:

- Käytännön ja teorian välisen tasapainon löytäminen opinnoissa
- Kouluttajien työelämäyhteys ei aina ole riittävä
- Koulutuksen ja työelämän dialogia vaikeuttaa niiden eriaikaisuus - nyt valmistuvien opintosuunnitelmat on suunniteltu useita vuosia aiemmin
- Täydennyskoulutuksessa esteeksi nousee usein sen korkea hinta
- Kulttuurikentän (toimijat, toimintakulttuurit, tukijärjestelmät) moninaisuus ja kenttää koskevan tiedon hajanaisuus
- Viennin tukiorganisaatioiden moninaisuus
- Kulttuurin kansainvälisistä markkinoista ja liiketoiminnasta puuttuu tietoa

Toimenpiteitä koulutuksen kehittämiseksi:

- Rönsyjen (erilaisten lyhytkurssien yms.) karsiminen, kulttuurivientiosaamisen kehittämiseen tähtäävien resurssien keskitetty ohjaus → Koulutuksen pitkäjänteisyys
- Painopiste kulttuuriviennin koulutuksessa aikuis- ja täydennyskoulutukseen
- Kansainvälisen (englanninkielisen) opetuksen kehittäminen
- Profilointi, oppilaitosten erikoistuminen ja/tai oppilaitosten yhteisten erikoistumiskurssien kehittäminen
- Johtajuuteen liittyvien sisältöjen kehittäminen erityisesti yliopistotasolla
- Opiskelijoiden tukeminen valitsemaan kansainvälisiä opintosisältöjä
- Kulttuuriviennin toimintamallien hyvien käytäntöjen jakaminen ja tämän tiedon käyttäminen koulutuksen kehittämisessä
- Sponsorien hankkiminen, verotus- ja sopimusasiat sekä tekijänoikeusosaaminen keskeisiä aihealueita, joita tulisi vahvistaa ja lisätä opinnoissa
- Opiskelijoiden ulkomaankokemuksen lisääminen: kansainvälisen opiskelun ja työharjoittelun/työssäoppimisen mahdollisuuksien lisääminen ja näiden järjestelmien kehittäminen ja tehostaminen
- Työelämälähtöinen oppiminen, yritys yhteistyö- ja kumppanuus ja sen kehittäminen, yhteisvastuu ja yhteiset päämäärät työelämän edustajien kanssa
- Harjoitteluvaihto, esimerkiksi trainee -ohjelmien kehittäminen (vastaanottavalle organisaatiolle korvaus) → opiskelijat saavat kokemusta käytännön projekteista

- Oppilaitosten verkottuminen, koulutustahojen yhteistyön lisääminen ja kehittäminen kulttuuriviennin alalla: portaalit, opettajapoolit, yliopistoverkostot, verkko-opetusmateriaalien jakaminen, yhteiset koulutushankkeet
- Pääsykokeisiin panostaminen: harrastuneisuuden ja alan tuntemuksen painottaminen valintaperusteissa

Laajemman vaikuttavuuden lisääminen:

- Mentorointi-, yrityshautomo- yms. muilta liiketoiminnan aloilta tuttujen tukimallien vahvempi käyttöönotto kulttuuriyrittäjyyden ja yritysten kansainvälistymisen tukemisessa
- Hyvien käytäntöjen systemaattinen etsiminen ja levittäminen, myös kulttuurialan ulkopuolelta
- Alan tutkimustoiminnan kehittäminen: tietoperustan kehittäminen, seuranta, ennakointi
- Systemaattinen tiedon keruu kulttuurin markkinoista eri alueilla; esimerkiksi vientimarkkina- ja maaraaporttien laatiminen (esim. Musexissa on jo tehty tämänkaltaista työtä)
- Finpron ja kulttuuri-instituuttien yhteistyön kehittäminen
- Alan imagon kehittäminen
- Asenteisiin vaikuttaminen (sekä kulttuuri- että bisnespuolella)